

Från våldtäkt
och misshandel till
prostitution:

ATT SYNLIGGÖRA SAMBANDEN

R. Amy Elman

EN BROSCHYR FRÅN KVINNOFRONTEN

INNEHÅLL

Förord	3
Svensk lagstiftning	4
<i>Från våldtäkt och misshandel till prostitution: Att synliggöra sambanden av R. Amy Elman</i>	
Introduktion	5
Myter om prostitution	6
Frågor vi borde ställa	11
Samband med övriga förtryck	12
Vikten av kritiskt tänkande	15
Vad kan vi göra?	16
Slutord	17
Kvinnofronten	19

Kvinnofronten, 2019

Denna text var ursprungligen ett föredrag som R. Amy Elman, forskare och feministisk aktivist, höll på Alla Kvinnors Hus i Stockholm den 12 januari 1993.

Tidigare utgiven av Roks, 1993. Översättning: Katarina Wallin.

Grafisk form: Kvinnofronten. Illustrationer: Jacky Fleming, jackyfleming.co.uk

Omslag: collage med egna bilder samt bilder från www.freepik.com

ISBN 978-91-985203-0-9

FÖRORD

Det andra häftet i Kvinnofrontens serie av *Historiska feministiska texter i nytgåva* är **R. Amy Elmans** föredrag till landets kvinnojourer om hur viktigt det är att synliggöra sambanden mellan olika delar av mäns och killars sexualiserade våld mot kvinnor och tjejer. Hon diskuterade då prostitution i förhållande till våldtäkt och misshandel, för att visa att det är just olika delar av samma förtryck.

Texten skrevs innan Sverige hade infört sexköpslagen, det vill säga i ett Sverige där köp av kvinnor i prostitution inte var något brott. Texten i övrigt är fortfarande lika giltig.

Begreppet "prostituerad" används i samma betydelse som "våldtagen" eller "misshandlad", alltså något som visar vad vi har utsatts för, inte något som vi är. Att vara offer är att vara utsatt för förtryck, inte en personlig egenskap.

Kvinnofronten

SVENSK LAGSTIFTNING

1999 beslöt Sveriges riksdag att införa en världsunik lagstiftning mot prostitution. Lagen synliggör kvinnoförtrycket i prostitutionen och hur prostitution är en del av mäns sexualiserade våld. Därför kriminaliserades inte den som utsätts i prostitutionen, utan endast prostitutionskunden. Allt fler länder har sedan tagit efter den svenska lagen.

Själva lagen är självklart könsneutralt skriven, så att även den prostitutionskund som utsätter män eller transpersoner kan straffas. Men analysen bakom lagen kommer ur medvetenheten om att vi lever i ett samhälle byggt på en könsmaktsordning, och en kunskap om att det allra mesta av all prostitution i världen består av att män köper sexuell tillgång till kvinnor och flickor.

Samtidigt som lagen infördes konstaterades att lagen måste kompletteras med åtgärder till stöd för kvinnor att lämna prostitutionen. Tyvärr har sådana satsningar oftast lyst med sin frånvaro.

Förutom lagar mot prostitutionsköp och koppleri har Sverige också en särskild lag mot människohandel, där även människohandel för sexuella ändamål ingår.

Från våldtäkt och misshandel till prostitution: ATT SYNLIGGÖRA SAMBANDEN

INTRODUKTION

Könshandel, liksom våldtäkt och misshandel, finns i hela världen. Att den förekommer i Sverige fläckar landets goda rykte om sexuell jämlikhet.¹ Allt medan Sveriges internationellt goda anseende vad gäller sexuell frihet lever vidare, fortsätter ni att kämpa mot allmänhetens likgiltighet för och misstro mot det sexuella förtrycket mot kvinnor. Jag skulle önska att er kamp mot sexuellt förtryck klart och tydligt omfattade även prostitutionen.

Kvällens föredrag består av flera delar. Jag börjar med en kritisk genomgång av de vanligaste myterna som används till försvar

för prostitutionen. Sedan tänker jag diskutera ytterligare de strukturella faktorer som förklarar varför kvinnor hålls kvar i prostitution. Till sist ska jag summera åtgärder, som kan befria kvinnor från sexuellt slaveri.

Som **Kathleen Barry** har hävdad: ”Kvinnors sexuella slaveri är inte något abstrakt; ordet slaveri är inte bara retoriskt.” Det är ”ett verkligt tillstånd av sexuellt utnyttjande och våld”.²

Jag ska försöka visa på de många likheter som könshandeln har med våldtäkt och misshandel, varför den finns, hur den accepteras och bortförklaras och hur man kan bekämpa den. Att kämpa emot är inte omöjligt. Som **John Stuart Mill** påpekade: ”De sociala förbättringarnas hela historia har varit en serie förändringar, genom vilka den ena seden och traditionen efter den andra har upphört att betraktas som en grundläggande

1. När denna text skrevs 1993 hade Sverige ännu inte någon lag mot prostitutionsköp. Kvinnofronten, Roks och enstaka andra organisationer hade börjat driva krav på kriminalisering av prostitutionsköpare, men det var ännu inte ett utbrett krav.

2. Kathleen Barry: *Female Sexual Slavery*. New York University Press 1979, sid 34.

nödvändighet för social samvaro och istället gradvis kommit att betraktas som oacceptabel orättvisa och tyranni.”³

Så var det med slaveriet och så kommer det en dag att bli med det sexuella slaveriet. Jag tror att vår nuvarande analys av våldtäkt

och misshandel kan bli utgångspunkten för en liknande lyhördhet och kunskapsteori vad beträffar prostitutionen.

---

3. John Stuart Mill: *Utilitarianism. Fount Paperback* 1979.

MYTER OM PROSTITUTION

Prostitution har kunnat existera så länge som den har på grund av att människor har byggt upp en mängd myter för att rättfärdiga den. Ett av de vanligaste försvarerna för prostitution är att den **förhindrar övergrepp mot andra kvinnor**. Det vill säga, det organiserade sexuella utnyttjandet av vissa kvinnor förhindrar övergrepp mot andra. I detta ligger antagandet om den okontrollerbara manliga könsdriften.

Ett sätt att kontrollera mäns könsdrift är att låta vissa kvinnor betjäna den. Detta är anti-feministiskt av två skäl. För det första: Det är helt enkelt oetiskt att offra en grupp kvinnor till sexuellt slaveri, för att en annan grupp inte ska behöva utsättas. Feminism förutsätter insikten, att så länge

det förekommer kvinnor i slaveri, så finns det ingen verklig frihet för kvinnor. För det andra: Att några måste betjäna män sexuellt grundas på förutsättningen att män behöver betjänas sexuellt. Sådan biologisk fundamentalism går tvärtemot feministisk analys. Feminismen ifrågasätter antagandet att män inte kan kontrollera sin sexualitet. Faktum är att feminismen avslöjar de sätt på vilka män kan kontrollera sin egen sexualitet likväl som vår. På samma sätt som de väljer att inte misshandla sin chef utan sin hustru, väljer de att köpa en kvinna på fredagskvällen istället för på söndagsmorgonen. Män kontrollerar sin sexualitet på samma sätt som de kontrollerar sitt våld. Märkvärdigt nog hävdar de ofta att de inte kan kontrollera någondera.

Myten sprids att världen är trygg för de kvinnor som står utanför prostitutionen. Det är den inte. Vi kan inte ens få känna oss trygga. I en svensk undersökning fann man att nästan två av tre kvinnor inte gärna går ut på kvällen av fruktan för att utsättas för våld eller våldtäkt.⁴

Dessutom tror många helt naivt att de som inte är prostituerade är undantagna från sexuell tjänstgöring. Men för många kvinnor är sex något påtvingat. I min undersökning av 82 misshandlade kvinnor i Sverige sa 76 procent att de också tvingades till sex av de män som slog dem.⁵

Könshandeln har alltså inte befriat oss från påtvingat sex. Tvärtom bidrar den till att legitimera uppfattningen att sex är något kvinnor är till för. Av det skälet skiljer inte män mellan kvinnor som är prostituerade och dem

som inte är det.⁶ Män kallar ofta de kvinnor de föraktar för ”horor”. Med samma förakt kan de kalla oss lesbiska. Följaktligen är vi antingen tillgängliga för alla män eller också för ingen. Det spelar ingen roll om dessa beskrivningar är sanna. Faktum är att dessa motsägande beskrivningar visar, att förakt för kvinnor uttrycks med sexuella beteckningar.

En annan myt påstår att prostitutionen är ett yrke bland andra yrken. Prostitutionen skulle alltså ge kvinnor yrkesalternativ. Sex är, när allt kommer omkring en industri. När vi talar om sexindustrin, talar vi om ”industrialiseringen av sex” för att citera Kathleen Barry. Kvinnor har blivit likställda med sex.⁷

Foucault gjorde den insiktsfulla iakttagelsen att sex blir det som det anses vara socialt. Det tog flera år för oss radikala feminister att inse detta. Offentligt tog vi ställning mot misshandel, porr, våldtäkt, incest, prostitution, könsstympning, sadism och masochism. Då beskrevs vi som varande ”emot sex”. Förbluffade svarade vi att det inte var sex vi var emot utan våldtäkt, misshandel, prostitution, porr, incest och andra sexuella avarter. Vi hade svårt att förstå att det vi är emot uppfattas och upplevs ”socialt” som sex. Med andra ord, det som vi kallar sexuella övergrepp, betraktas av många, huvud-

---

4. Björn Edqvist & Suzanne Wennberg: *Recent legislation and research on victims in Sweden*. *Victimology*, Volym 8 Nr 1-2, 1983.

5. R. Amy Elman & Maud Eduards: *Unprotected by the Swedish Welfare State: A Survey of Battered Women and the Assistance They Received*, *Women's Studies International Forum*, Vol. 14, No. 5, 1991.

6. M. Baldwin: *State and National Solutions*. Föreläsning vid konferensen ”Prostitution: From Academia to Activism” vid University of Michigan, oktober 1992.

7. Kathleen Barry: *The prostitution of Sexuality: A Violation of Human Rights*. Föreläsning vid konferensen ”Prostitution: From Academia to Activism” vid University of Michigan, oktober 1992.

sakligen män, som vanligt sex.

Trots sin lysande begåvning hade Foucault en avsevärd brist. Hans insisterande på att "sexualitet" är det som man uppfattar det som socialt, förklarar inte varför till exempel en feministisk definition av sexualitet så sällan blir socialt förstådd. Som så många intellektuella, hade Foucault en könsneutral uppfattning om samhället, vilket snarare fördunklar än belyser vem det är som har makten att definiera den sociala verkligheten.

Uppfattningen att sexualiteten på något sätt är "socialt tolkad" är visserligen att föredra framför en biologisk fundamentalism. Men genom att hävda att sexualitet är "socialt tolkad", fritar vi männen från deras ansvar för att kvinnor likställs med sex. Kvinnor är visserligen en del av en social helhet, men vi deltar inte i samma utsträckning i uppbyggandet av sociala tolkningar. Kvinnor åtnjuter inte privilegiet att bestämma vad sex är och hur vi vill eller inte vill att det ska vara, därför att vi är sex.

Det är just på grund av att kvinnor likställs med sex, som vi, som argumenterar emot könsandel, får höra att vi är emot de kvinnor som utövar den. Detta är minst sagt fascinerande, eftersom en liknande logik inte förekommer i diskussioner om andra

former av förtryck. De som till exempel är emot kapitalismen anklagas inte för att vara emot arbetare. De som kämpade för slaveriets upphörande påstås inte vara rasister. Att vara för könsandel innebär att man stöder det sexuella slaveriet för prostituerade kvinnor. Motstånd mot könsandel däremot kommer av omtanke och respekt för de kvinnor som utövar den.

Men prostitution försvaras på sätt som inte förekommer när det gäller övriga former av slaveri. Vi återvänder till antagandet att prostitution utgör ett jobb för kvinnor. Evelina Giobbe, en ledande amerikansk aktivist mot prostitution, har hävdad att ingen har en tanke på att återinföra slaveriet eller skaffa plantager som anställer svarta unga män. Det är de som löper störst risk att bli arbetslösa i USA.⁸ Varken slaveri i allmänhet eller prostitution i sig erbjuds unga män som yrkesalternativ.*

Om prostitution verkligen vore ett alternativ, så är den ofrån-

---

8. Evelina Giobbe: *The Psychological Profile of a Pimp*. Föreläsning vid konferensen "Prostitution: From Academia to Activism" vid University of Michigan, oktober 1992.

9. Catharine A. MacKinnon: *Prostitution and Civil Rights*. Föreläsning vid konferensen "Prostitution: From Academia to Activism" vid University of Michigan, oktober 1992.

komliga frågan: Vad är den ett alternativ till? Är den ett alternativ till svält, till dödsmisshandel av make, pojkvän eller hallick? De som är för könshandel vill inte gå in på vad den är alternativ till. Tänk på vad det skulle kosta på för er, att bestämma er för att ge upp ert nuvarande jobb för att istället gå på gatan eller ligga på en smutsig bordellsäng och där göra er sexuellt tillgängliga för alla män, som ansåg att de hade rätt att hyra era vaginor, munnar eller anus, den tid det skulle ta för dem att tillfredsställa sig.

Feminismen kräver inlevelseförmåga, det vill säga förmågan att identifiera sig med kvinnor andra än en själv. I arbetet med misshandlade kvinnor betraktar ni ju inte kvinnorna som kommer till jousen som konstiga, utan som kvinnor skadats av män. Kanske tänker ni i banor som ”det kunde ha varit jag”. Eller kanske ni till och med funderar på en tid i ert eget liv när ni i vissa avseenden liknade kvinnorna som besöker jousen. Eller så kom ni själva en gång till en jour. Tänk på de nuvarande omständigheterna i era liv, skälen till att vi kan ha det här mötet. Vi

är här ikväll för att vi har vad prostituerade kvinnor inte har. För det första har vi våra kroppar (om så bara medan vi är här) och för det andra har vi möjlighet att bestämma över dessa kroppar som våra egna.

Det finns de som påstår att prostituerade faktiskt inte kan någonting annat. Det skulle betyda att prostituerade till sin själva natur är ”horor”. Här märker vi åter en biologisk fundamentalism och ovilja att kritiskt granska sociala (patriarkala) strukturer. En av mina elever berättade nyligen att hon en gång träffade en prostituerad, som ansåg sig lat och som tyckte att prostitution passade henne. Är lättja och bristande yrkesutbildning verkligen en förutsättning för sexuellt slaveri? Hur kommer det sig i så fall att lata, arbetslösa män inte passar för sexuell tjänstgöring? Män blir inte prostituerade. Den viktigaste förutsättningen för prostitution är nämligen att vara kvinna. Prostitutionen är grundad på sexuell ojämlikhet. Det är män, och inte kvinnor, som köper kvinnor och andra män för sexuella ändamål.

---

* Kanske beror detta på att den är äldre än andra former av slaveri, är grundad i sexuell ojämlikhet mellan könen och tar sig mer varierade uttryck. Men, som Catharine A. MacKinnon har hävdad, så lever prostitutionen kvar för afro-amerikanska kvinnor som en fortsättning på slaveriet.⁹

Den prostituerade kvinnan har ingen egendom trots allt man hör om hur förmögen hon blir på att köpas. Om hon har den kontroll över sitt liv och de materiella resurser som män påstår att hon har, skulle hon inte vara på gatan eller bordellen. De pengar män ger henne går till drogmissbruk, alkohol och hallick. Att hävda att hon har resurser och kontroll, är som att påstå att en kvinna som är gift med en välbärgad man som misshandlar henne, bestämmer själv och är privilegierad. Om den misshandlade och den prostituerade hade resurser och frihet, skulle de inte vara fast vare sig i misshandelsförhållandet eller på gatan.

Män brukar säga att kvinnor blir prostituerade för att de gillar det. Känns det igen? Män brukar säga att prostituerade gillar att bli knullade på samma sätt som kvinnor tycker om att bli slagna. Om det vore sant, skulle prostitutionen, liksom kvinno-misshandeln, inte vara något problem. Vi skulle inte behöva göra någonting för att ändra dessa omständigheter.

Män säger att prostituerade gillar att vara prostituerade. De letar också upp någon kvinna som kan intyga detta. Män har makt att få kvinnor att säga det männen vill höra. De vill höra att

vi gillar att utnyttjas och utsättas för övergrepp. Då kan de resonera, att när de slår oss, så är det för att vi själva önskar det. Detta är ”honbad-om-det”-attityden som våldtäktsmän intar för att försvara sig. Med sådana lögnar behöver män inte ta ansvar för sina handlingar.

Prostitutionens förespråkare stöder kvinnans rätt att vara prostituerad. Som feminister säger vi: för att ha rättigheter måste man vara fri från prostitution. Prostituerade kan inte anlita juridisk hjälp. De är inte fullvärdiga medborgare. De kan till exempel inte väcka åtal mot de män som begår övergrepp mot dem. 1990 avvisade en stockholmsdomare en prostituerads yrkande på att hon hade blivit våldtagen.¹⁰ Ganska nyligen kom en remiss som kräver en ökning av skadeståndet till våldtagna kvinnor.¹¹ Tyvärr innehåller den också en reservation om att prostituerade kvinnor inte bör tilldelas samma skadestånd som ”vanliga” kvinnor.¹² Resonemanget bakom detta ligger i linje med domarens avvisande. Kort och gott – det är den prostituerades jobb att bli våldtagen – därför kan ingen upprättelse eller

10. Yrsa Stenius: *Prostituerade, mindre värda?* Aftonbladet 15/12 1990.

11. *SOU 1992:84 Ersättning för kränkning genom brott*. Liber 1992.

12. *SOU 1992:84*, sid 289-294.

ersättning för våldtäkt komma ifråga för hennes del.

Jag har gjort en kritisk granskning av olika argument som brukar åberopas till försvar för kvinnors sexuella slaveri.

- *Prostitution antas ge trygghet åt icke-prostituerade kvinnor genom att befria dem från påtvingat sex. Det gör den inte. Prostitutionen håller vissa kvinnor i ständigt sexuellt slaveri och oss övriga kvinnor som potentiella offer för sexuella övergrepp. Prostitutionen hjälper till att sprida föreställningen att det är det kvinnor är till för.*

- *Prostitution påstås ge kvinnor ett yrkesalternativ. Det gör den inte. Delvis existerar den för att det finns få meningsfulla alternativ för många kvinnor.*

- *Prostitution sägs existera för att vissa kvinnor passar för att vara prostituerade. Rousseau ifrågasatte tanken att människan är slavisk av naturen. Han menade istället att slaveriet i sig skapar ett slaviskt uppträdande.*

- *Män påstår att vi gillar att vara prostituerade. Det är män som gillar att vi är det.*

FRÅGOR VI BORDE STÄLLA

Frågan är inte varför kvinnor blir prostituerade utan frågan är varför män gör kvinnor till slavar under prostitutionen. Det är en grundläggande fråga, men lönar det sig att ställa den? Den som är kapabel till sexuellt utnyttjande kan man inte lita på

när det gäller att tala sanning. Män har en tendens att överdriva, för att inte säga hitta på. Män ljuger!***

Det är till exempel inte många av dem som medger könshandel med kvinnor. Om så få av dem köper kvinnor och pornografi som

---

*** Därför är det vanskligt att stödja forskning på vad de säger. Jag är synnerligen skeptisk till att grunda akademisk forskning på intervjuer med våldtäktsmän, kvinnomisshandlare, torskar och mördare. Mäns ord värderas högt. Därför accepteras så allmänt deras ursäkter för våldtäkt, misshandel och mord, som förklaringar. Vi kan inte vänta oss några meningsfulla svar från dem beträffande deras brott mot oss.

de påstår, skulle ju inte sexuellt utnyttjande och sexuellt slaveri vara något samhällsproblem. Det skulle vara av underordnad betydelse.

Det som är viktigt är inte om män ändrar sitt beteende för att de ser oss som människor eller för att de tar avstånd från sina egna metoder. Det enda som betyder något är att de slutar skada kvinnor.

SAMBAND MED ÖVRIGT FÖRTRYCK

För att bekämpa prostitutionen effektivt krävs att man förstår hur den hör ihop med andra aspekter på kvinnors underordning. Könshandeln blomstrar på grundval av det sexuella förtrycket av kvinnor som hamnat där. I USA visar undersökningar att genomsnittsåldern hos kvinnor som börjar prostitueras är 16 år. Gränsen kommer sannolikt att snabbt förskjutas nedåt allt eftersom oron för aids ökar – män kräver sex med oskulder. Över hälften var ungdomar som rymt hemifrån. Av dem hade cirka 75 procent utsatts för sexuella övergrepp.¹³ Alltså: prostituerade kvinnor har varit offer för sexuella övergrepp tre gånger så ofta som övriga kvinnor.

Andrea Dworkin sade nyligen att den bästa liknelse hon kunde komma på för prostitution är gängväldtäkt.¹⁴ Hon noterade dock

begränsningarna i en sådan analogi: Så snart mannen ger kvinnan pengar för att våldta henne, förvandlas upplevelsen. Skillnaden mellan prostitution och gängväldtäkt är pengar. Pengar är högst väsentligt. Ja, Andrea sa att de har en ”magisk” funktion. Pengar blir en könsfråga, eftersom kvinnor inte anses ska ha tillgång till dem. Därför blir den våldtagna kvinnan som tar emot pengar boven i dramat istället för våldtäktsmannen och torsken. Prostitution skiljer sig från andra sorters slaveri genom att skulden läggs på offret snarare än på förövaren.

13. Sarah Wynter: *Whisper: Women Hurt in Systems of Prostitution Engaged in Revolt*, i Delacoste & Penn: ”Sex Work: Writings of Women in the Sex Industry”, Cleis Press 1987.

14. Andrea Dworkin: *Prostitution and Male Supremacy*. Föreläsning vid konferensen ”Prostitution: From Academia to Activism” vid University of Michigan, oktober 1992.

15. Sarah Wynter, 1987.

Fattigdom är visserligen en viktig förutsättning för prostitution, men det räcker inte som förklaring. Ekonomiska system håller kvinnor i fattigdom och gör sex till kvinnans enda värdefulla tillgång. Fattiga män blir inte prostituerade, bara fattiga kvinnor. Alltså: ett ekonomiskt system som håller kvinnor i fattigdom och skapar ett värde utifrån deras kön, är en nödvändig men otillräcklig faktor. Det ska till något ytterligare. Detta ytterligare är incest. Incest, hävdar Andrea Dworkin, är träningslägret. Det är där flickor lär sig hur man ”gör” sådant som män gillar. Det är också där kvinnor lär sig väldigt tidigt, som flickor, att de inte har några egentliga kroppsliga gränser. Det är där vi lär oss att våra kroppar inte är våra egna.

Könshandel drar inte bara fördel av flickor sexuellt, utan utnyttjar också deras längtan efter kärlek och tillgivenhet senare. Nästan alla prostituerade kvinnor har eller har haft hallickar.¹⁵ Dessa män utlovar beskydd men utövar grymhet. I det avseendet är hallickar anmärkningsvärt lika kvinnomisshandlare. Det är därför inte konstigt att många prostituerade tidigare var misshandlade kvinnor som flydde undan eller övergavs av de män som slog dem.

Många tvingas in i prostitution för att försörja sig och sina barn.

Det erkänns sällan att många prostituerade är mödrar, för moderskap är inte ”sexigt”. Dessutom ska mödrar vara respektabla kvinnor och prostituerade blir inte respekterade. Slutligen misstänker jag att många helst vill utgå från att könshandel är frivilligt vald och inte en följd av kvinnors försörjningsansvar för sina barn. Prostitution ökar kvinnors fattigdom. Ännu en gång: Den är inte ett yrkesalternativ – könshandel finns därför att vi har så lite att välja på. Män säger att prostituerade kvinnor har valt att vara det, att de gett sitt samtycke. Men ni vet genom ert arbete med misshandlade kvinnor att när en kvinna som blir slagen måste stanna hos sin man av ekonomiska skäl, så är det inte samtycke.

Prostituerade kvinnor är kvinnor med få eller inga resurser. De flesta har varit offer för fattigdom, sexuella övergrepp, våldtäkt och misshandel. Därför är det ingen slump att många är beroende av droger och alkohol. Många blir knarkare för att stå ut med livet som prostituerad. Hallickarna underhåller deras missbruk så att kvinnorna blir ännu mer utsatta och beroende av dem. En kvinnas ställning blir ännu osäkrare om hon inte är bofast på platsen eller om hon är beroende av maken/mannen/hallicken för

sitt uppehållstillstånd. Jag miss-tänker, och har fått det bekräftat, att en stor andel prostituerade kvinnor i Sverige är invandrare från fattiga länder. De illegala omständigheter som utmärker dessa kvinnors liv håller dem kvar i prostitutionen.

Om Sverige har åstadkommit någonting förtjänstfullt när det gäller prostitution, är det att prostituerade för närvarande drar fördel av avkriminaliseringen av könshandeln. Därigenom slipper de att stämpas som brottslingar. Det är viktigt. Slavar borde inte straffas för att de är förslavade. Frånvaron av effektiva lagar mot hallickar och det faktum att det är lagligt att antasta eller köpslå på gatan, bildar den grundval på vilken könshandel tolereras i Sverige.¹⁶ En del politiker, som nydemokraterna, har föreslagit att man ska öppna statliga bordeller. Era skattepengar används sannernigen bättre om de används för att få bort kvinnor från sexuellt slaveri än att få in dem i det. Jag uppmantrar er att opponera er mot alla förslag som går ut på att förslava kvinnor.

Jag är särskilt nöjd med Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige), för att ni vill kriminalisera dem som köper kvinnors tjänster. Det finns ju de som argumenterar emot detta. Män som är emot krimina-

lisering kommer inte att erkänna att det som verkligen bekymrar dem är den begränsade tillgången till kvinnor. De säger istället att de är oroliga för att en sådan lag bara kommer att skada kvinnorna. Deras argument är, att om män inte lagligt kan idka köns-handel, kommer de att göra det olagligt och på ett råare sätt.

Två saker bör påpekas. För det första: Ingen tror att ett beteende försvinner för att det förbjuds. Bilstölder finns ju fortfarande trots de lagar som stiftats mot dem. Men lagar skapar medvetenhet genom att avspegla eller fastställa vad vi inte kan acceptera. Enligt min åsikt är sexuellt slaveri oacceptabelt. Ännu viktigare – och detta är den andra poängen jag vill framhålla: Folk som påstår att de är intresserade av att skydda kvinnors liv, protesterar inte mot de lagar som förbjuder våldtäkt och misshandel. De säger alltså inte: Det går inte att ha lagar mot våldtäkt och misshandel för män begår sådant i alla fall. Vad vi har att göra är, att envist upprepa att andra sorters våld mot kvinnor är ju olagligt. Sedan ska vi se till att lagar som förbjuder våld följs ordentligt. Våldtagna och miss-handlade kvinnor ska ha rätt till laga åtgärder!

---

16. Denna text skrevs alltså innan Sverige 1999 införde sexköpslagen.

Jag är visserligen skeptisk gentemot staten, men jag tror ändå att vi ska ställa krav på den. Jag tycker att vi ska fordra att staten

beskyddar alla sina medborgare och sörjer för deras välfärd. Eftersom vi betalar skatt, har vi rätt att förvänta oss det.

VIKTEN AV KRITISKT TÄNKANDE

Jag har gjort jämförelser med andra former av förtryck, för prostitution är nära sammanlänkad med övriga orättvisor. Jag använder mig av jämförelser för att visa vad jag menar. Jag anser att vi bör tillämpa samma kritiska tänkande kring frågor som rör prostitution, som vi gör när det gäller våldtäkt och misshandel.

När någon hävdar att en kvinna "förtjänar att få stryk", är det rätta svaret att "ingen förtjänar att få stryk". Jag tror att den repliken fungerar bra i diskussioner om prostitutionen. När allt kommer omkring, är det ju ingen som ber att få vara prostituerad (det vill säga ha en relation med sexuellt missbruk) – lika lite som man med vett och vilja väljer att ha en relation som innebär fysisk misshandel. Jag vill inte bli missförstådd – jag har inte sagt att prostitution aldrig är ett "val". Men

vad för slags val är det?

Prostituerade kvinnor är inte dumma, många är smarta. Många visar faktiskt en klipskhet som helt klart fattas hos de akademiker jag arbetar med. Prostituerade kvinnor är smarta därför att de måste vara det. Ett misstag kunde kosta dem livet. Trots deras intelligens lever myten kvar att prostituerade är dumma. Jag hör till exempel folk undra hur prostituerade kan vara så dumma att de är ihop med den eller den killen/hallicken. Låter det bekant för er? Hur kan "dom där" dumma kvinnorna vara så naiva?

Prostituerade är inte naiva, tvärtom. De är naiva, som aldrig frågar sig om deras statsminister, chef, far, bror, son eller älskare, utnyttjar kvinnor. Till och med den svenska regeringen erkänner att könsköparna är "vanliga" svenska män som lever i fasta förhållanden med barn.¹⁷ Så naivt av oss att tro att prostitution är ett fritt valt, välbetalt, roligt yrke.

17. SOU 1981:71 *Prostitutionen i Sverige*, Liber 1981.

Bara de naiva kan tro på torskår som påstår att de är ute efter sällskap och inte efter sex och makt. De som ingenting begrep, såg "Pretty Woman" och tyckte att det var en trovärdig, charmig film. Hur kan någon vara så missledd att hon eller han tror att världens

äldsta yrke är prostitution när det är hallickens yrke.¹⁸ De som inte är könsmedvetna tror att Sverige, trots prostitutionen, har sexuell jämlikhet.

---

18. Kathleen Barry: *Female Sexual Slavery*. New York University Press 1979.

VAD KAN VI GÖRA?

Kvinnojourerna har en unik ställning för att på ett positivt sätt kunna påverka den sociala medvetenheten och rensa ut de många myterna som finns om könshandeln. Tänk på vad kvinnojourerna redan har åstadkommit när det gäller att avliva myterna kring kvinnomiss-handeln, till exempel hon älskar honom, han älskar henne, det är inte så farligt, hon bad om det, det skulle aldrig kunna hända mig, stackars karl, han rör inte för det. Kvinnojourerna har funnit metoder att avslöja sådana lögner. Liknande falskariéer florerar om prostituerade kvinnor. De måste också dementeras. Kvinnojourerna är enligt min åsikt de mest kvalificerade att utföra detta arbete.

Kvinnojourerna har en bra bas att bekämpa könshandeln, dels på

grund av den ovärderliga erfarenheten från annat arbete, dels för att jourerna kan erbjuda ett konkret alternativ för de kvinnor som vill fly undan prostitutionen. Alltså: att ge skyddat boende. Ja, många av er kanske ger hjälp åt prostituerade just nu, vare sig ni vet det eller inte. Det är inte många som vill erkänna att det var deras hallick som klådde upp dem. Det är lättare, det vill säga socialt acceptabelt, att kalla en hallick för ens "kille" eller "man".

När ni erbjuder skyddat boende för prostituerade, måste ni inse att kvinnor inte vill vara prostituerade lika lite som de vill bli miss-handlade. Ni måste ha tålmod. Kvinnors livsmönster ändras inte i en handvändning. Kvinnor kommer att söka sig till ett säkert ställe där de kan stanna en natt, för att åtföljande natt kanske åter-

vända till sin hallick. Ni nekar inte de kvinnor som återvänder till sina misshandlare en tillflykt, inte heller kan ni neka att ge skydd för dem som återvänder till sina hallickar. Istället måste vi förstå varför kvinnor tror att de inte har något annat val än att återvända till de män som utnyttjar dem.

SLUTORD

När det gäller att bekämpa prostitutionen är ett av våra effektivaste vapen vår förmåga att inse hur nära den hänger ihop med flera andra former av förtryck mot kvinnor. Jag talar då om våldtäkt, misshandel, incest, rituellt våld, pornografi, sexuella trakasserier, diskriminering i arbetslivet, medicinsk felbehandling, psykologiskt förringande, känslomässig isole-ring och så vidare. När vi insett sambanden mellan prostitution och de övriga företeelserna, så ser vi vad vi har gemensamt med den prostituerade kvinnan.

Som kvinnor är våra liv sammanlänkade. Kvinnor som förnekar detta, förlorar på det själva och det gör vi andra också. Roten till deras förakt för andra kvin-

Samma tålmod och stöd som vi bemöter misshandlade kvinnor med, måste komma de kvinnor som misshandlats fysiskt och sexuellt på gatan. Om vi inte inser det, kan vi inte uträtta något.

nor är en önskan att vara respekterade, deras önskan att veta att de duger i männens ögon.

Ett kraftfullt motstånd mot patriarkatet kräver två saker. För det första: förmågan att skilja mellan bundsförvanter och sina förtryckare. För det andra: styrkan och modet att kämpa.

R. Amy Elman

KVINNOFRONTEN

...feministisk, aktivistisk, envis och irriterande...

KVINNOFRONTEN är en partipolitiskt oberoende aktivistisk kvinnoorganisation, som bildades 1977.

Vi arbetar mot allt förtryck av tjejer och kvinnor utifrån vår plattform med konkreta krav i olika frågor.

Kvinnofronten har både lokala grupper, som bygger på var medlemmarna bor, och arbetsgrupper, som samarbetar över hela landet omkring särskilda ämnen.

På somrarna ordnar vi sommarläger där medlemmar och intresserade från hela landet deltar. Det blir ett peppande sätt att mötas, utbyta erfarenheter och inspirera varandra, där vi varvar föreläsningar, diskussioner och andra aktiviteter. Vi har också ett väldigt populärt

nyhetsbrev för medlemmar: *Ordet är ditt, syster!*

Kvinnofronten vill vara en platt organisation, där alla medlemmar kan påverka. Därför har vi ingen styrelse, utan har delat upp allt organisatoriskt arbete på olika centrala grupper.

Vi arbetar utåtriktat med aktivism och folkupplysning, men också med parlamentariskt arbete, som remissvar till statliga utredningar i ämnen som rör tjejer och kvinnor.

Grunden för Kvinnofronten är det kollektiva arbetet, där vi kan peppa varandra, utveckla vår gemensamma analys och arbeta tillsammans med konkreta feministiska krav kring viktiga frågor.

*Systerskap ger styrka
- kom med i Kvinnofronten!*

19 93

FRÅN VÅLDTÄKT OCH MISSHANDEL TILL PROSTITUTION:
ATT SYNLIGGÖRA SAMBANDEN

Det andra häftet i Kvinnofrontens serie av *Historiska feministiska texter i nytgåva* är den amerikanska forskaren och feministiska aktivisten **R. Amy Elmans** föredrag om sambanden mellan olika former av mäns sexualiserade våld mot kvinnor.

Amy Elman tar upp olika myter kring prostitution och betonar hur viktigt det är att vi har ett kritiskt tänkande. Trots att texten skrevs innan Sverige införde sexköpslagen, är det som hon tar upp lika aktuellt idag.

Kvinnofronten

EN BROSCHYR FRÅN KVINNOFRONTEN

ISBN 978-91-985203-0-9

KVINNOFRONTENS SERIE AV HISTORISKA FEMINISTISKA TEXTER I NYUTGÅVA